

Húsvét ünnepe után 1. vasárnap (Quasi modo geniti)

► 1Jn 5,4–10

A Tanúk tanúi

A vasárnap jellege

Húsvét nyolcada (fehérvasárnap, fényes vasárnap) latin nevén Quasi modo geniti (1Pt 2,2). A nap témája a feltámadott Úr, aki „az új élet Teremtője” (Próhle), aki „legyőzi hitetlenségünket” (LK). Ez a vasárnap a húsvéti feltámadás folytatását, következményét hirdeti életünkre nézve: „...a Győző életet kínál / Győzelméből ma néked” (EÉ 225,1). Valamikor ezen a napon járulhattak először az úrvacsorai oltárhoz a gyülekezet új tagjai, akik húsvétkor részesültek a keresztségben. Ezt a hagyományt őrizve napjainkban is van, ahol erre a napra kerül a konfirmáció ünnepe, ami mindkét szentségünkhöz kötődik. Ehhez jól kapcsolható alapigénk központi üzenete: a Lélek, a víz és a vér tanúságtétele (1Jn 5,8).

Amit a textusról tudni kell

Az alapige első szava – „mert” – visszautal az előző vers merész kijelentésére: „...az ő parancsolatai pedig nem neheznek.” VEÖREÖS Imre (1970, 273. o.) kommentárjában rámutat: „Jánosnál hiányzik Pál vívódó kérdése: lehet-e Isten törvényét teljesíteni? Az apostol Isten akaratának teljesíthető voltával biztat a keresztyén életre.” Ez egybecseng Jézus bátorításával: „Vegyétek magatokra az én igámat [...]. Mert az én igám jó, és az én terhem könnyű.” (Mt 11,29–30) Isten akarata, jó rendje áldást hordoz. Ezért tekinthetünk a Tízparancsolatra is lehetőségként, szabadságként, ahogyan Luther Márton értelmezi a tíz igét a *Kis káté*ban.

A 4. vers „Istentől születés” kifejezése felidézi János evangéliumának meghatározó képét a Lélektől való újonnan születés nélkülözhetetlen ajándékáról (Jn 3,7). Pál ugyanerről ír, amikor „új

teremtésnek” nevezi az újjászületés gyümölcsét (2Kor 5,17).

Fontos tisztázni, hogy mit jelent János szótárában „a világ legyőzése”. VEÖREÖS (1970, 275. o.) rámutat, hogy „a világ legyőzése nem az Istentől távoli embervilág meghódítására céloz [...]. A keresztyén embert végső soron belülről fenyegető világ legyőzését, Krisztus hitének és szeretetének megőrzését jelenti.”

Ugyanakkor „a győzelem, amely legyőzte a világot, a mi hitünk” aorisztoszi igealakja a feltámadás eseményének máig tartó hatására utal. Veöreös felhívja a figyelmet, hogy Jánosnál egyedül itt szerepel főnévi alakban a „hit”, máshol mindenütt a „hinni” igével találkozunk. Ezáltal nyer új tartalmat a hitfogalom, amely nemcsak a Jézusról vallott meggyőződés kifejezését jeleni, hanem Isten bennünk működő erejét és munkáját is.

Alapigénk folytatásában három „koronatanúként” jelenik meg a Lélek, a víz és a vér, akik bizonyosságot tesznek Jézus földi életéről és küldetéséről a fogantatástól (Lélek) a keresztségen át (víz) a passióig (vér). Ezeken átragyog Isten szeretetének fénye, amely megérint minket az igehirdetés, a keresztség és az úrvacsora ajándékában. Mindezek kapcsolódnak hitünk centrumához, a golgotai kereszthez mint forráshoz. Több mint háborgató szimbólum, amelyet egyedül a kereszt tövében álló szemtanú, János jegyzett föl, miszerint Jézus átszúrt oldalából „víz és vér jött ki” (Jn 19,34).

A perikópa megértése

Az ötödik fejezet az egész levél summája, ahogyan VEÖREÖS fogalmaz (1970, 270. o.): „Olyan záróakkord, melyben az előző motívumok meg-

szólalnak, s új variáció is belecsendül a hatalmas erővel zúgó befejezésbe.”

Ilyen új motívum a három tanú színre lépése. Meg kell említeni, hogy egyes későbbi kéziratokban betoldást olvashatunk a 7–8. versben: „...az Atya, az Ige, a Szentlélek, és ez a három egy, és hárman vannak, akik bizonyóságot tesznek a földön.” Nem véletlen, hogy ezt a kiegészítést csak lábjegyzetben hozza a RÚF, hiszen a régi görög kéziratokban még nem szerepel. Csak a negyedik századi latin nyelvű kéziratokban jelenik meg, nyilvánvalóan azzal a szándékkal, hogy alátámassza a Szentháromság dogmáját.

De nekünk elegendő muníciót ad János eredeti célja, aki a Lélek, a víz és a vér összekapcsolásával rámutat Isten Lelkének „többdimenziós” munkájára az igében és a szentségekben.

Isten Lelke az, aki élővé és hatóvá teszi az ígét. Nem véletlenül látható sokfelé a szószékek hangvetőjén, az igehirdető feje felett a Lélek galambjának szimbóluma (például a Deák téren is). Ezt a hitet és reménységet fejezi ki az olajjal való megkenés rítusa is bizonyos keresztény egyházaknál a keresztségben, a bérálásban, ami Isten ujjának, a Szentléleknek az érintésére utal.

Ez a hitünk szólal meg a keresztlési liturgia kézrátételes áldásában is: „...aki téged vízzel és Szentlélekkel újonnan szült...” Ezért hívjuk segítségül a Lelket az úrvacsorai liturgia epiklézsimádságában: „Küldd el Szentlekedet, hogy Krisztus teste legyen kenyérünké ebben a kenyérben, és vére legyen italunkká ebben a borban.”

A tanúk fontossága és felelőssége a mózesi törvények óta közsímet: „Csak két vagy három tanú vallomása elég az ítélethez.” (5Móz 19,16) Máté és Márk egyaránt hangsúlyozza, hogy Jézus kihallgatásánál problémát jelentett, hogy „a főpapok és az egész nagytanács hamis tanúvallomást kerestek Jézus ellen, hogy halálra adhassák, de nem találtak, pedig sok hamis tanú állt elő” (Mt 26,59–60).

De vajon kik és hogyan tanúskodnak húsvét után, amikor már nem a halálról, hanem az életről

szóló ítélet a tét? Erre találhatunk választ fehérvasárnap/fényes vasárnap igéinek világosságában.

Gondolatok az igehirdetéshez

Perújrafelvétel helyett rehabilitáció

Mint minden igazán felülről kapott ünnep – karácsonytól pünkösdig –, húsvét sem más, mint Isten meglepetéseinek sorozata. Kezdve a nyitott sírral és folytatva a Feltámadott váratlan megjelenéseivel.

Nem az történik ugyanis, amit az emberi logika elvárna és cselekedne egy ilyen hatalmas győzelem után. Elmarad az ünneplés, elmarad a tetesek és a cserben hagyók számonkérése. Nincsen megtorlás, nincsen bosszú. Nem téma a perújrafelvétel úgy, ahogyan az például előkerül Karinthi *Barabbás* című novellájában...

A húsvét utáni vasárnapok arról szólnak, aki jó Pásztorként elindul, hogy újra megtalálja és megszólítsa elveszett, elbitangolt kiválasztottait: Tamást, Pétert, Kleopást, valamint egykori és mai, névtelen társaikat. A cél, hogy a szó legmélyebb értelmében rehabilitálja bukott tanítványait. A közelmúltban, gerincműtét után magam is átéltem, mit jelent a rehabilitáció. Amikor orvosok, gyógytornászok azon fáradoznak, hogy visszanyerjem elveszített mozgási képességeimet...

Mint minden hasonlat, a rehabilitáció képe is kicsit sántít, ha testi-lelki, holisztikus gyógyulásunk esélyeit vizsgáljuk. Hiszen a műtéti beavatkozás nyomait, következményeit nem lehet nyomtalanul eltüntetni, azok egy életen át velünk maradnak. Ebben az összefüggésben érdemes végiggondolni a japán *kintsugi* (aranyragasztás) művészetében rejülő mély spirituális üzenetet. A törésvonalak nyomai, a hegek naponta szembesítenek minket sebezhetőségünkkel, törekenységünkkel, de ugyanakkor a gyógyító kegyelem aranyának ajándékával is.

Makoto Fujimura amerikai festő *Művészet és hit* című, az alkotás teológiájáról szóló könyvében felhívja a figyelmet: „A feltámadott Krisztus magán viseli a keresztre feszítés nyomait. Ezek-

ből a szent sebekből születik az új világ, ahogy hitünk is a feltámadt Krisztussal való találkozásból fakad.” (FUJIMURA 2023, 61. o.) Erről a csodáról szól a vasárnap evangéliuma, a hitre jutó Tamás gyógyulása is. Erről vallunk egyik legszebb böjti énekünk első sorában: „Jézus, sebeidnek mélye / Vigasztalja lelkemet.” (EÉ 197,1)

Három Tanú a tanúk megerősítésére

Míg az orvosi rehabilitáció megpróbálja visszaadni korábbi erőnlétünket, addig feltámadott Urunk nem csupán helyreállít, hanem újjá is teremt Lelke erejével, hogy tanúi lehessünk a föld végső határáig.

Érdekes egybeesés, hogy amint a törések minimális gyógyulási ideje hat hét, úgy mi is éppen hat hetet, hat vasárnapot kapunk az egyházi esztendőből húsvéttól pünkösdig a jézusi rehabilitációra. Hogy ez idő alatt a Lélek erejével talpra álljunk, és felkészüljünk bizonyágtevő küldetésünk betöltésére.

Alapigénkben János apostol elénk tárja azt a három tanút, akiket a Feltámadott az ő Lelke által mozgósít és bevet gyógyulásunkra: az élő és éltető ígét, valamint a két szentséget, a keresztség újjászüelő forrását és az úrvacsora tápláló eledelét.

Mindez tökéletes összhangban áll névadó hitvallásunk, az *Ágostai hitvallás* legtöbbet idézett hitcikkével, amely így summázza az egyház küldetését: „Az egyház pedig a szentek gyülekezete, amelyben az evangéliumot tisztán tanítják, és a szentségeket helyesen szolgáltatják ki.” (CA VII)

Most, amikor világszerte megkezdődött a felkészülés hitvallásunk ötszázadik születésnapjának méltó megünneplésére, érdemes rácsodálkozni erre a ma is korszerű, a lényegre koncentráló, ugyanakkor tág ölelésű, ökumenikus egyházképre.

Az egyház titka, küldetésének erőforrása ma is ennek a három tanúnak az egybecsengő bizonyágtétele. Az első tanú a hallható ige: az Élet beszéde, az igehirdetésben megszólaló evangélium, a *viva vox evangelii*. A másik két tanú pedig a látható ige: az Élet vize a keresztségben, valamint az Élet kenyere és itala az úrvacsorában.

Végső soron mindhárom tanúskodásra indít és készít fel. Az igehirdetés elhív és elküld az evangélium megosztására. A keresztség bibliai elrendelése egyben Jézus missziói parancsa, amely megszólal az úrvacsorai liturgia áldás előtti elbocsátásában is: „Menjetek el, és hirdessétek az Úr halálát és feltámadását! Tegyetek bizonyosságot szeretetéről!”

Amikor a prédikációra készülünk, legyen bátorítás a már idézett japán festő meglepő mondata: „...az igehirdetés a kereszténység egyik legfőbb művészeti formája...” (FUJIMURA 2023, 164. o.) Így lehetünk mi is részesei Krisztus hűsvéti győzelmének, így lehet folytatása a feltámadás csodájának a mindennapokban is. Ahogyan ez a lehetőség Scholz László énekének utolsó sorában prófétai lélekkel megszólal: „Úgy ébredj minden reggelen, / Hogy életed húsvét legyen...” (EÉ 225,4)

Javaslatok az istentisztelethez

Lekció

Ézs 40,25–31; Jn 20,19–29

Énekek

EÉ 225, 388

Imádság

Uram, életemben oly kevés látszik győzelmedből. Épp, hogy hinni tudok feltámadásodban, de csak úgy, mint valami távoli, halvány, félig igaz eseményben. Hogyan hissek még abban is, hogy te bennem élsz? Magamtól nem tudok megváltozni. Segíts, hogy egészen rád bízam magam! (Ragnar Holte)

Jelek az oltáron

Amennyiben az istentiszteleten nincsen keresztelés/úrvacsora, emlékeztetőül kerüljön az oltárra a keresztelőkancsó, valamint az úrvacsorai kehely a kereszt és a nyitott Biblia mellé.

Illusztráció

Részlet Karinthy Frigyes *Barabbás* című novellájából, ahogyan ő képzelte a perújrafelvételt:

„A harmadik nap alkonyán pedig kilépett a bolt keskeny kapuján, és csendesen megindult az úton. Kétoldalt füstölögtek a romok. Lent a kiszáradt árok fenekén találta az elsőt azok közül, akik Pilátus háza előtt kiáltozták Barabbás nevét. Elfelejtült nyelvvél vonított a vörös felhők felé.

Megállt előtte, és így szólt:

– Itt vagyok!

Az pedig felnézett rá, és zokogni kezdett.

– Rabbi, rabbi! – zokogott.

És a mester szelíden folytatta.

– Ne sírj! Állj fel, és jöjj velem! Mert visszamegyek Jeruzsálembe, Pilátus háza elé, és új törvényt kérek magamra és reátok, akik Ba-

rabbást választottátok, s akikkel ezt mívelte Barabbás.”

Felhasznált irodalom

BOOR, Werner de 1974. *Die Briefe des Johannes*. Brockhaus Verlag, Wuppertal.

FUJIMURA, Makoto 2023. *Művészet és hit*. Ford. Molnár Illés. Harmat Kiadó, Budapest.

HILDEBRAND, Karl Gustaf – HALLQUIST, Britt G. – HOLTE, Ragnar 1971. *Ma így imádkozzatok!* Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest.

KARINTHY Frigyes 1972. Barabbás. In: uő: *Skarlát*. Szépirodalmi Könyvkiadó, Budapest. 44–46. o.

NAVARRO, Tomás 2023. *Kincugi. A lelki sebek gyógyításának japán művészete*. Ford. La Torre Ágnes Júlia. Lélek és Test, Budapest.

VEÖREÖS Imre 1970. *János levelei*. Magyarországi Evangélikus Egyház Sajtóosztálya, Budapest.

■ GÁNC S PÉTER